

De tijd van de techneut is voorbij

In Rotterdam gaat een plein bij zware regenval dienen als wateropslag. Noodzaak en recreatie vinden elkaar.

Door **Marc van den Eerenbeemt**

Hoe zou Rotterdam vroeger hebben gereageerd op de steeds zwaardere regenbuien en de overvloed aan water waarmee de stad wordt geconfronteerd? Door waterbouwkundigen te bellen, denkt landschapsarchitect Dirk van Peijpe. 'En die zouden dan als echte ingenieurs gaan werken aan een efficiënte hemelwaterafvoer en waterberging. Technisch goed, ongetwijfeld. Maar behalve dat het water wordt afgevoerd heeft de stad er weinig profijt van.'

Van Peijpe is betrokken bij het ontwerp van een waterplein voor Rotterdam, een project dat is opgenomen in het *Jaarboek Landschapsarchitectuur en Stedenbouw 2010*. Het waterplein ziet er uit als een speelkuil. De verdieping in het plein kan worden gebruikt als bekken voor waterberging, bijvoorbeeld na zware regenbuien. Bij droog weer heeft het bekken ook een functie: die van speelplaats en terras voor de buurt.

'De kunst is de waterbouwkundige functie te combineren met een recreatieve. Het gaat om de integratie van waterbouwkundige en stedenbouwkundige belangen', aldus Van Peijpe.

Zo'n dubbele, soms drievoudige aanpak kenmerkt een aantal projecten in de hedendaagse landschapsarchitectuur. Waar de 'wateropgave' aldus het Jaarboek, voorheen het terrein was van wateringenieurs, wordt het in Rotterdam ook opgevat als het terrein van stadsontwerpers. Grote opdrachten als de waterberging zullen in de toekomst dan ook vaker zowel een klus zijn van technici als van ruimtelijk ontwerpers.

Het Jaarboek pleit voor eigen parochie; die van de landschapsarchitecten en stedenbouwkundigen. Zij ei-

Artist impression van het waterplein in Rotterdam.

Illustratie Urbanisten

sen graag een rol op bij de ingrepen die Nederland wachten als gevolg van klimaatverandering en de behoefte aan alternatieve energie. Tegelijk maken redactie en selectiecommissie een punt. De tijd dat alleen techneuten Nederland vorm gaven is voorbij.

Rotterdam maakt zich al langer zorgen over het water. Het grondwaterpeil is er hoog en de stad ligt laag. Bij hevige regen komt het al voor dat kelders vollopen en riolen overlopen in de singels.

Een waterplein kan de regen opvangen. Het water wordt vervolgens langzaam geloosd op de singels. Dat moet bij voorkeur via een eigen afwateringssysteem, zodat overbelasting van het riool wordt voorkomen. Naar verwachting staat het waterplein 90 procent van de tijd droog en 10 procent van de tijd onder water. Spelen kan er altijd.

Het plein werd in het plan opge-

deeld in compartimenten, die trapsgewijs volstromen bij hevige regenval. De ene helft van het plein is een sportveld, de andere helft een 'speellandschap' met kleine hoogteverschillen. Het ligt ongeveer 1 meter onder straatniveau. Om de badkuip heen ligt een grasrand met bomen.

Rotterdamse ouders reageerden huiverig op het plan. Zouden bij-

Waterplein voorkomt vollopen kelders en overstromen riool

voorbeeld hun kinderen niet in gevaar komen, als het plein plotseling onder water komt te staan?

De ontwerpers denken nu aan een waarschuwingssysteem met lampen die hoge waterstanden aankondi-

gen. Deze zomer presenteren ze hun definitieve plan.

Een ander project waar landschapsarchitecten een belangrijke rol opeisen is de versterking van de dijken van de Commandeurspolder in Midden-Delfland.

Een groot deel van de 3.500 kilometer dijk in West-Nederland wordt al versterigd. Het Jaarboek: 'Omdat de meeste veenkaden onderdeel zijn van uit de Middeleeuwen stammende verkavelingspatronen, hebben dergelijke ingrepen grote gevolgen voor het landschap.'

In de Commandeurspolder benaderden de landschapsarchitecten van bureau Feddes Olthof de dijken op een andere wijze. Eerst werd vastgesteld wat iedere kade bijzonder maakte, van een rij knotwilgen tot een oude teensloot vlakbij de dijk. Het bleek, in samenwerking met technisch specialisten, op veel plaatsen mogelijk de veiligheid te verho-

Slot miniserie

Meer dijken, meer windmolens. Nederland staat voor grote veranderingen. Dit is de laatste aflevering van een miniserie, aan de hand van het Jaarboek Landschapsarchitectuur en Stedenbouw 2010, over omgaan met de Nederlandse delta. Hoe gaan de landinrichters om met bijvoorbeeld klimaatverandering? Blijft Nederland nog een beetje mooi? Jaarboek Landschapsarchitectuur en stedenbouw in Nederland 2010, 25 toonaangevende projecten. 176 pagina's, € 39,50 ISBN 97890752711454.

gen zonder de Middeleeuwse verkavelingspatronen te verstoren.

Nog technischer zijn de plannen van bureau Rietveld en Deltares om de Boschplaat bij Terschelling te redden. Dit natuurgebied dreigt te sneuvelen bij een stijging van de zeespiegel. De landschapsarchitecten pleiten onder meer voor het omvormen tot stuifduin van een dijk die het gebied verhindert op natuurlijke wijze aan te groeien.

Is dat duin na een aantal jaren op natuurlijke wijze aangegroeid, dan kan hij worden doorgestoken. De zee kan het natuurgebied dan zo nu en dan weer overstromen. Het zeewater brengt zand met zich mee, waardoor de Boschplaat weer zal aangroeien. Tegelijkertijd moet een netwerk van meerpalen achter het duin de basis vormen voor nieuwe, kleinere duinen.

Aan het eind van de Boschplaat willen de architecten een groep van 99 palen zetten, als 'mysterieus' object. Zo wordt enerzijds 'het urgente vraagstuk van zeespiegelstijging beantwoord met degelijke en op ratio gestoelde oplossingen'. Anderzijds brengt het 'raadselachtige plan Paal 99 de verbeelding op gang.'

Het plan werd niet uitgevoerd, maar ook hier mengden de landschapsarchitecten zich nadrukkelijk in een technische discussie.